

บันทึกท้ายพระราชบัญญัติ

พระราชบัญญัติส่งเสริมการใช้ประโยชน์ผลงานวิจัยและนวัตกรรม พ.ศ. ๒๕๖๔

ความเป็นมา

พระราชบัญญัติส่งเสริมการใช้ประโยชน์ผลงานวิจัยและนวัตกรรม พ.ศ. ๒๕๖๔ มีเจตนารมณ์ เพื่อให้การวิจัยและพัฒนาวัตกรรมซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาประเทศในอนาคตได้มีการนำผลงานที่เกิดขึ้นไปใช้ประโยชน์อย่างเป็นรูปธรรม เนื่องจากผ่านมารัฐได้ให้ทุนในการสนับสนุนการวิจัยและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง แต่ผู้ที่ได้รับทุนหรือนักวิจัยไม่สามารถเป็นเจ้าของผลงานวิจัยและนวัตกรรมได้ เนื่องจากข้อจำกัดด้านกฎหมายและกฎระเบียบของภาครัฐ เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาดังกล่าวจึงกำหนดให้มีกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการใช้ประโยชน์ผลงานวิจัยและนวัตกรรม เพื่อเป็นการสร้างมาตรการให้มีการนำผลงานวิจัยและนวัตกรรมไปใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ หรือสาธารณประโยชน์ได้อย่างกว้างขวางมากขึ้น โดยคณะรัฐมนตรี เสนอต่อรัฐสภาเป็นเรื่องด่วน เมื่อวันที่ ๒๖ มกราคม ๒๕๖๔ ซึ่งเป็นร่างพระราชบัญญัติที่จะตราขึ้นเพื่อดำเนินการตามหมวด ๑๖ การปฏิรูปประเทศ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ในคราวประชุมร่วมกันของรัฐสภา ครั้งที่ ๔ (สมัยสามัญประจำปีครั้งที่สอง) วันพุธที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔ ที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภาลงมติรับหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมการใช้ประโยชน์ผลงานวิจัยและนวัตกรรม พ.ศ. .... และในคราวที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภา ครั้งที่ ๗ (สมัยสามัญประจำปีครั้งที่หนึ่ง) วันศุกร์ที่ ๑๗ กันยายน ๒๕๖๔ ได้พิจารณาและลงมติเห็นชอบด้วยกับร่างพระราชบัญญัติดังกล่าว สาระสำคัญมีดังนี้

ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๓๘ ตอนที่ ๗๓ ก วันที่ ๘ พฤศจิกายน ๒๕๖๔ หน้า ๙๓

วันเริ่มใช้บังคับ เมื่อพ้นกำหนดหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ผู้รักษาการ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

เหตุผลในการประกาศใช้

โดยที่การวิจัยและพัฒนาวัตกรรมเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาประเทศในอนาคต และที่ผ่านมา รัฐได้ให้ทุนสนับสนุนการวิจัยและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง แต่โดยที่ผู้ได้รับทุนหรือนักวิจัยไม่สามารถเป็นเจ้าของผลงานวิจัยและนวัตกรรมได้ด้วยข้อจำกัดด้านกฎหมายและกฎระเบียบของภาครัฐจึงไม่มีการนำผลงานวิจัยและนวัตกรรมที่เกิดขึ้นไปใช้ประโยชน์อย่างเป็นรูปธรรม ดังนั้น เพื่อให้มีการนำผลงานวิจัยและนวัตกรรมไปใช้ อันจะเป็นประโยชน์ทั้งการต่อยอดและวิจัยและต่อเศรษฐกิจของประเทศในภาพรวม และเป็นแรงจูงใจให้มีการวิจัยและสร้างนวัตกรรมเพิ่มขึ้น สมควรกำหนดให้ผู้ได้รับทุนหรือนักวิจัยสามารถเป็นเจ้าของผลงานวิจัยและนวัตกรรมที่เกิดจากเงินสนับสนุนของภาครัฐได้ มีกลไกการบริหารจัดการและติดตามการนำผลงานวิจัยและนวัตกรรมไปใช้ประโยชน์ รวมทั้งกำหนดมาตรการบังคับใช้สิทธิโดยรัฐในกรณีจำเป็นเพื่อประโยชน์สาธารณะ เพื่อให้เกิดความสมดุลระหว่างประโยชน์ของผู้เป็นเจ้าของผลงานวิจัยและนวัตกรรมและประโยชน์ส่วนรวม จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

สรุปสาระสำคัญของพระราชบัญญัติ

พระราชบัญญัติส่งเสริมการใช้ประโยชน์ผลงานวิจัยและนวัตกรรม พ.ศ. ๒๕๖๔ มีบทบัญญัติทั้งสิ้น ๒๓ มาตรา สาระสำคัญสรุปได้ดังนี้

๑. กำหนดให้พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับแก่การให้ทุนของหน่วยงานของรัฐที่มีวัตถุประสงค์หรือหน้าที่และอำนาจในการให้ทุนสนับสนุนการวิจัยและนวัตกรรม (มาตรา ๓)

๒. กำหนดให้ยกเว้นไม่ให้อำนาจของหน่วยงานของรัฐ คนต่างด้าวซึ่งไม่มีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักรไทย การวิจัยและนวัตกรรมที่เกี่ยวข้องกับอาวุธยุทโธปกรณ์ เทคโนโลยีทางทหาร หรือการป้องกันประเทศเฉพาะเพื่อใช้ประโยชน์ทางการทหารหรือความมั่นคงของรัฐ การวิจัยและนวัตกรรมที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อมวลมนุษยชาติหรือประชาชนชาวไทยโดยรวมหรือจะต้องใช้เป็นพื้นฐานสำคัญของการวิจัยอื่น ซึ่งไม่สมควรให้ผลงานวิจัยและนวัตกรรมเป็นของบุคคลใดหรือองค์กรใดเป็นการเฉพาะ และหน่วยงานของรัฐหน่วยงานหนึ่งหน่วยงานใดหรือการวิจัยและนวัตกรรมประเภทหนึ่งประเภทใดตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา (มาตรา ๔)

๓. กำหนดนิยามความหมายของคำว่า “ทุนสนับสนุนการวิจัยและนวัตกรรม” หมายความว่า เงินหรือทรัพย์สินอื่นที่ผู้ให้ทุนให้แก่ผู้รับทุน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการวิจัยและนวัตกรรมและเพื่อให้ได้มาซึ่งผลงานวิจัยและนวัตกรรม

“ผลงานวิจัยและนวัตกรรม” หมายความว่า ข้อค้นพบหรือผลที่เกิดขึ้นจากการวิจัยหรือการสร้างนวัตกรรม โดยการค้นคว้า การทดลอง การสำรวจหรือการศึกษา รวมถึงองค์ความรู้การประดิษฐ์ กระบวนการผลิตผลิตภัณฑ์ กระบวนการบริการ หรือการจัดการในรูปแบบใหม่ซึ่งเป็นข้อค้นพบใหม่หรือพัฒนาให้ดีขึ้นกว่าเดิมอย่างมีนัยสำคัญและนำไปใช้ประโยชน์ได้ ไม่ว่าจะได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญาหรือไม่ก็ตาม

“การใช้ประโยชน์ผลงานวิจัยและนวัตกรรม” หมายความว่า การใช้หรือการอนุญาตให้ใช้สิทธิในผลงานวิจัยและนวัตกรรมในการผลิตผลิตภัณฑ์ การจัดทำบริการ การปรับปรุงกรรมวิธีการผลิต การจัดโครงสร้างองค์กร การบริหารจัดการ หรือการดำเนินการอื่นใดในเชิงพาณิชย์หรือสาธารณประโยชน์หรือการนำผลงานวิจัยและนวัตกรรมไปใช้ในการศึกษา ค้นคว้า ทดลอง หรือวิจัยเพื่อพัฒนาต้นแบบผลิตภัณฑ์หรือต่อยอดผลงานนั้น และให้หมายความรวมถึงการจำหน่ายโอนผลงานวิจัยและนวัตกรรมโดยมีประโยชน์ตอบแทนที่คำนวณเป็นเงินได้ด้วย (มาตรา ๕)

๔. กำหนดให้ผู้ให้ทุนและผู้รับทุนต้องจัดทำสัญญาให้ทุนโดยมีข้อสัญญาที่เป็นสาระสำคัญตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด โดยผู้รับทุนมีหน้าที่เปิดเผยผลงานวิจัยและนวัตกรรมที่เกิดขึ้นจากสัญญาให้ทุนให้แก่ผู้ให้ทุนทราบ พร้อมทั้งต้องเสนอแผนและกลไกการใช้ประโยชน์จากผลงานวิจัยและนวัตกรรมเป็นหนังสือต่อผู้ให้ทุนภายในระยะเวลาที่กำหนด และกรณีผู้รับทุนมิได้เปิดเผยผลงานวิจัยและนวัตกรรมของตนหรือไม่ประสงค์จะเป็นเจ้าของผลงานดังกล่าวให้ความเป็นเจ้าของผลงานวิจัยและนวัตกรรมนั้นเป็นของผู้ให้ทุน (มาตรา ๖ – มาตรา ๙)

๕. กำหนดให้ความเป็นเจ้าของผลงานวิจัยและนวัตกรรมสำหรับการร่วมกันให้ทุนสนับสนุนการวิจัยและนวัตกรรมของหน่วยงานรัฐหรือหน่วยงานหรือบุคคลใดในภาคเอกชน ความเป็นเจ้าของผลงานวิจัยและนวัตกรรมนั้นให้เป็นไปตามที่กำหนดในสัญญาร่วมให้ทุน (มาตรา ๑๐)

๖. กำหนดให้เมื่อผู้รับทุนซึ่งเป็นเจ้าของผลงานวิจัยและนวัตกรรมหากมีรายได้จากการนำผลงานวิจัยและนวัตกรรมไปใช้ประโยชน์ ให้ผู้รับทุนดังกล่าวจัดสรรรายได้ส่วนหนึ่งให้แก่นักวิจัยด้วย และหากกรณีผู้รับทุนเป็นสถาบันอุดมศึกษาให้นำรายได้ส่วนหนึ่งไปใช้สำหรับการวิจัยและสร้างนวัตกรรมด้วย และหากกรณีมีนักวิจัยหลายคน และมีนักวิจัยเพียงบางคนเป็นเจ้าของผลงานวิจัยและนวัตกรรมและมีรายได้จากการนำผลงานนั้นไปใช้ประโยชน์ ให้นักวิจัยซึ่งเป็นเจ้าของผลงานวิจัยและนวัตกรรมที่มีรายได้จากการนำผลงานนั้นไปใช้ประโยชน์จัดสรรรายได้ส่วนหนึ่งให้แก่นักวิจัยอื่นซึ่งมิได้เป็นเจ้าของด้วย (มาตรา ๑๔)

๗. การโอนผลงานวิจัยและนวัตกรรมซึ่งผู้รับทุนหรือนักวิจัยเป็นเจ้าของเป็นไปเป็นของบุคคลอื่น ต้องได้รับความยินยอมจากผู้ให้ทุนโดยทำลายเป็นลายลักษณ์อักษร รวมทั้งนำไปจดทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญาด้วย (มาตรา ๑๕)

๘. กำหนดให้ผู้ให้ทุนหรือผู้ซึ่งผู้ให้ทุนมอบหมายให้มีสิทธิสามารถใช้ผลงานวิจัยและนวัตกรรมซึ่งเกิดจากการให้ทุนสนับสนุนการวิจัยและนวัตกรรม เพื่อการศึกษา ค้นคว้า ทดลอง วิจัย หรือพัฒนาได้ ไม่ว่าผลงานนั้นจะโอนไปเป็นของผู้ใด (มาตรา ๑๖)

๙. คณะกรรมการอาจมีคำสั่งให้โอนผลงานวิจัยและนวัตกรรมที่มีประโยชน์ต่อสาธารณะมากกว่าอยู่ในการบริหารจัดการของหน่วยงานของรัฐหรือบุคคลใดได้ แต่ต้องชดเชยค่าทดแทนหรือค่าเสียหายที่เป็นธรรมให้แก่ผู้ให้ทุนซึ่งเป็นเจ้าของผลงานวิจัยและนวัตกรรมนั้น (มาตรา ๑๗)

๑๐. กำหนดให้คณะกรรมการสามารถจัดสรรเงินจากกองทุนให้เพียงพอและเหมาะสมกับสถานการณ์ในการสนับสนุนและส่งเสริมการนำผลงานวิจัยและนวัตกรรมเกี่ยวกับเทคโนโลยีที่เหมาะสมไปใช้ในประโยชน์ในวงกว้างเพื่อประโยชน์ในการเพิ่มสมรรถนะในการผลิตและผลิตภาพ การสร้างรายได้ ยกย่องคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อม สร้างประโยชน์ให้แก่สังคม ชุมชน รวมทั้งการถ่ายทอดความรู้หรือเทคโนโลยีที่เหมาะสมแก่เกษตรกร กลุ่มอาชีพในชุมชน วิสาหกิจชุมชน ผู้ด้อยโอกาส ยกย่องเศรษฐกิจฐานรากและเพิ่มขีดความสามารถการแข่งขันของประเทศ (มาตรา ๑๘)

๑๑. กรณีผู้ซึ่งประสงค์จะใช้ประโยชน์จากผลงานวิจัยและนวัตกรรมไม่สามารถตกลงกับเจ้าของผลงานวิจัยและนวัตกรรมได้ และผู้เป็นเจ้าของผลงานวิจัยและนวัตกรรมมิได้นำผลงานนั้นไปใช้ประโยชน์ภายในระยะเวลาสองปีนับตั้งแต่วันที่ผลงานวิจัยและนวัตกรรมตกเป็นของผู้นั้น คณะกรรมการอาจมีการพิจารณาคำสั่งอนุญาตให้ผู้ประสงค์ขอใช้งานวิจัยและนวัตกรรมนั้นสามารถนำผลงานวิจัยและนวัตกรรมนั้นไปใช้ประโยชน์ได้ แต่ต้องกำหนดค่าตอบแทนที่เป็นธรรมภายในระยะเวลาอันสมควร และให้คณะกรรมการมีหนังสือให้ผู้เป็นเจ้าของผลงานวิจัยและนวัตกรรมนั้นทราบเป็นหนังสือโดยไม่ชักช้า (มาตรา ๒๐)

จุฬาพัฒน์ ช่างเกตุ / จัดทำ